

ΚΥΠΡΙΑΚΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΆΡΘΡΟ 17 (6) ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ ΚΑΙ/Η
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ Αρ. (102 (Ι)/2005)**

**Για την ΣΜΠΕ που υποβλήθηκε από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, για την
κατάρτιση του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της
Κύπρου για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ**

Αρ. Φακ. 02.10.013.010

1. Εισαγωγή - Σκοπός του προτεινόμενου Έργου

Το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων με επιστολή του με Αρ. Φακ. 4.02.002.06.63.03, ημερομηνίας 31/7/2023, υπέβαλε Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΜΠΕ), για το Προσχέδιο του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου (ΣΔΛΑΠ). Επισημαίνεται ότι το οριστικό ΣΔΛΑΠ θα διαμορφωθεί μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαβούλευσης του άρθρου 14 της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων και την διαδικασία Στρατηγικής Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον (SEA) με βάση τον περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμο του 2005 (Ν.102(Ι)/2005).

2. Διαδικασία εξέτασης της ΜΕΕΠ

Στα πλαίσια του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Σχέδια και/ή Προγράμματα Νόμου 102 (Ι)/2005, υποβλήθηκε η εν λόγω ΣΜΠΕ.

Ο κύριος του έργου προχώρησε, όπως προβλέπει ο πιο πάνω Νόμος, στη γνωστοποίηση της υποβολής της ΣΜΠΕ, στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας και σε δύο καθημερινές εφημερίδες όπως επίσης και του δικαιώματος υποβολής στην Περιβαλλοντική Αρχή, εντός 35 ημερών, απόψεων ή παραστάσεων αναφορικά με το περιεχόμενο της ΣΜΠΕ ή αναφορικά με τις επιπτώσεις που η έγκριση του σχεδίου ενδέχεται να επιφέρει στο περιβάλλον.

Απόψεις ή παραστάσεις δεν υποβλήθηκαν από κανένα.

Η ΣΜΠΕ εξετάστηκε σε συνεδρίαση της Επιτροπής Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, στις 06/10/2023. Τα μέλη τοποθετήθηκαν θετικά στην έγκριση του σχεδίου.

3. Περιγραφή του σχεδίου-Άξονες Δράσεις-Στόχοι

Το 3^ο ΣΔΛΑΠ βασίζεται στην κατάρτιση, εφαρμογή και αναθεώρηση των προγραμμάτων των μέτρων που περιγράφονται στο Άρθρο 11 της Οδηγίας Πλαίσιο περί Υδάτων. Στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την έγκριση του 2^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης διαμορφώθηκαν νέα δεδομένα σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο βάσει των οποίων η αναθεώρηση του Σχεδίου καθίσταται απαραίτητη.

Κύριος στόχος του σχεδίου είναι η βελτίωση και η διατήρηση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων της Κύπρου σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

Κατά την προετοιμασία του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ έχει καταρτιστεί ένα πρόγραμμα μέτρων, το οποίο βασίστηκε σε άξονες δράσης, σχετικά με τις διάφορες πιέσεις που επηρεάζουν τα υδάτινα σώματα, όπως υδρομορφολογικές αλλοιώσεις, γεωργικές δραστηριότητες, απολήψεις από επιφανειακά και υπόγεια ύδατα και εξορυκτικές δραστηριότητες.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα μέτρων περιλαμβάνει δράσεις και παρεμβάσεις που θα περιληφθούν στον προγραμματισμό της επόμενης εξαετίας 2021-2027.

Τα μέτρα του Προγράμματος κατηγοριοποιούνται σε «βασικά μέτρα» και «συμπληρωματικά μέτρα». Τα βασικά μέτρα απορρέουν από την εφαρμογή της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την προστασία των υδάτων και είναι οι ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για την προστασία των υδάτων.

Περιλαμβάνουν:

- Ευρωπαϊκές Οδηγίες που σχετίζονται με νερά (Άρθρο 11.3α)
- Μέτρα που αναφέρει η Οδηγία 2000/60/ΕΚ (Άρθρο 11.3α -11.3ιβ)

Στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ εξετάστηκαν τρία εναλλακτικά σενάρια σχεδίων διαχείρισης της λεκάνης απορροής ποταμού της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένου του σεναρίου της μηδενικής λύσης.

Συγκεκριμένα, τα τρία σενάρια που εξετάστηκαν είναι τα ακόλουθα:

(α) Σενάριο Μηδενικής Λύσης (Εναλλακτική Λύση 0 / ΕΛ-0): Το Σενάριο αυτό συνεπάγεται τη μη εφαρμογή του προτεινόμενου Σχεδίου Διαχείρισης και τη συνέχιση της υφιστάμενης κατάστασης (do nothing scenario) σύμφωνα με τις ισχύουσες σήμερα ρυθμίσεις (περιλαμβανομένου του 2ου ΣΔΛΑΠ, δηλαδή των μέτρων ως έχουν), όπως αυτές εφαρμόζονται ήδη ή θα εφαρμοστούν μελλοντικά, βάσει της μέχρι σήμερα εναρμόνισης της ΟΠΥ και διατάξεων άλλων κοινοτικών Οδηγιών, του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου της χώρας, καθώς και συναφών σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα στην προστασία και διαχείριση του υδάτινου περιβάλλοντος..

(β) Σενάριο βασικών μέτρων/παρεμβάσεων (Εναλλακτική Λύση 1 / ΕΛ-1): Το Σενάριο αυτό συνεπάγεται την εφαρμογή των υφιστάμενων μέτρων προστασίας των

υδατικών πόρων (όπως ακριβώς στο σενάριο της μηδενικής λύσης), καθώς επίσης και τα προτεινόμενα βασικά και άλλα βασικά μέτρα της παραγράφου 3 του άρθρου 11 της ΟΠΥ (περιλαμβανομένων: α) της συνέχισης των μέτρων του 2ου ΣΔΛΑΠ & β) την εξειδίκευση/επέκταση των μέτρων του 2ου ΣΔΛΑΠ).

(γ) Σενάριο συμπληρωματικών μέτρων/παρεμβάσεων (Εναλλακτική Λύση 2 / ΕΛ-2, προτεινόμενη): Το Σενάριο αυτό, το οποίο είναι και το προτεινόμενο, συνεπάγεται με την εφαρμογή του Σχεδίου Διαχείρισης της Κύπρου. Με βάση το σενάριο αυτό, εφαρμόζονται όλες οι πρόνοιες του Σχεδίου Διαχείρισης του ΥΔ της Κύπρου, όπως αυτό δίνεται κωδικοποιημένα στα ακόλουθα σημεία:

- i) Τα μέτρα του 2ου ΣΔΛΑΠ (σημείωση: μέτρα ΕΛ-0).
- ii) Τα προτεινόμενα βασικά μέτρα (οδηγικά) τα οποία αφορούν μόνο στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας (άρθρο 11, παράγραφος 3, εδάφιο α), καθώς επίσης και τα λοιπά βασικά μέτρα (άρθρο 11, παράγραφος 3, εδάφια από β μέχρι ι). Σημείωση: μέτρα ΕΛ-1.
- iii) Τα συμπληρωματικά μέτρα τα οποία αφορούν συγκεκριμένες παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα σώματα, και έχουν προκύψει από την αξιολόγησή των ΥΣ που χρήζουν λήψης μέτρων προκειμένου είτε να βελτιωθεί η κατάστασή τους είτε να αποφευχθεί η υποβάθμισή τους. Σημείωση: τα εν λόγω μέτρα διαχωρίζουν την ΕΛ-1 από την ΕΛ-2.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για να αξιολογηθούν τα εναλλακτικά σενάρια διαχείρισης, πραγματοποιήθηκε μια περιβαλλοντική σύγκριση των εναλλακτικών σεναρίων χρησιμοποιώντας τα ακόλουθα περιβαλλοντικά κριτήρια:

- ΠΚ1: Βιοποικιλότητα
- ΠΚ2: Ποιότητα ατμόσφαιρας και κλιματική αλλαγή
- ΠΚ3: Θόρυβος
- ΠΚ4: Έδαφος
- ΠΚ5: Ύδατα
- ΠΚ6: Τοπιολογικά χαρακτηριστικά
- ΠΚ7: Κοινωνικο-οικονομικά στοιχεία
- ΠΚ8: Πολιτιστική κληρονομιά

Συμπερασματικά, το σενάριο της μηδενικής λύσης (ΕΛ-0) και η εναλλακτική λύση ΕΛ-1 (σενάριο βασικών μέτρων) είναι σαφώς δυσμενέστερα –υπό το πρίσμα της περιβαλλοντικής ανάλυσης– από την προτεινόμενη ΕΛ-2 (σενάριο συμπληρωματικών μέτρων), το οποίο έχει το πλεονέκτημα ότι ικανοποιεί καλύτερα τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης καθότι σε αυτό συνυπάρχει αρμονικά η περιβαλλοντική προστασία με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

4. Επιπτώσεις στο περιβάλλον από την υλοποίηση του Σχεδίου

Το πρόγραμμα μέτρων για την επίτευξη των στόχων της ΟΠΥ θα επηρεάσει τον καθένα από τους περιβαλλοντικούς στόχους όπως αυτοί τίθενται ανά περιβαλλοντικό τομέα που ενδεχομένως επηρεάζεται.

Οι επιπτώσεις μπορούν να είναι άμεσες ή έμμεσες, σημαντικές ή όχι, σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες ή μακροπρόθεσμες, μόνιμες ή προσωρινές, σε τομείς όπως: ο αέρας και η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι ανανεώσιμες

πηγές ενέργειας, οι κλιματικοί παράγοντες, η βιομηχανική ρύπανση (βιομηχανικές και κτηνοτροφικές περιοχές και ζώνες), οι υδάτινοι πόροι, το θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον (θαλάσσια ρύπανση, αλιεία-υδατοκαλλιέργεια), οι εδαφικοί πόροι, η γεωμορφολογία, τα απόβλητα (επικίνδυνα απόβλητα, χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ), λυματοδεξαμενές στο Βατί, αστικά λύματα), χρήσεις γης (Τοπικά Σχέδια), Βιοποικιλότητα (χλωρίδα και πανίδα, οικότοποι), το τοπίο, η προστασία και διαχείριση της Φύσης και των περιοχών Natura 2000, το ανθρωπογενές περιβάλλον κ.α.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση των επιπτώσεων στην παρούσα ΣΜΠΕ βασίζεται στο «Εγχειρίδιο των ΣΠΕ για Στρατηγικές Συνοχής 2007-2013», στο «Εγχειρίδιο για το Νόμο 102(Ι)/2005» και στην μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην ΣΠΜΕ του 1^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού του 2011 και του 2^{ου} Σχεδίου του 2015.

Για την εκτίμηση των επιπτώσεων ακολουθήθηκαν τα παρακάτω βήματα :

- Καθορισμός των σχετικών περιβαλλοντικών τομέων/μέσων.
- Καθορισμός του θεσμικού πλαισίου που τους διέπει τους πιο πάνω περιβαλλοντικούς τομείς, βάσει εθνικών, κοινοτικών και διεθνών νόμων, κανόνων και συμφωνιών, καθώς και τα σχετικά με το υπό εξέταση Προσχέδιο Διαχείρισης Υδάτων Κύπρου (2021-2027) πλαίσια, προγράμματα, σχέδια δράσεις κλπ.
- Συσχετισμός των αξόνων δράσης με τους περιβαλλοντικούς στόχους και ανάλυση βάση των περιβαλλοντικών δεικτών.
- Διατύπωση προτεινόμενων μέτρων πρόληψης ή μετριασμού και αντιμετώπισης των επιπτώσεων.
- Αποτίμηση των επιπτώσεων από συγκεκριμένες παρεμβάσεις ή ομάδες παρεμβάσεων των αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος σε σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους και δείκτες και προτείνονται μέτρα αποφυγής ή αντιμετώπισης των επιπτώσεων

5. Μέτρα μείωσης επιπτώσεων στο περιβάλλον σύμφωνα με τη ΣΜΠΕ

Τα μέτρα του 3^{ου} ΣΔΛΑΠ που παρατίθενται στην ΣΜΠΕ για τη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον αναλύονται πιο κάτω:

I. Υδρομορφολογικές αλλοιώσεις

- Περιορισμός απολήψεων σε επιλεγμένα ΥΣ με στόχο την προστασία σημαντικών οικολογικών χαρακτηριστικών και ενδαιτημάτων.
- Περιορισμένες πιλοτικές παρεμβάσεις σε φυσικά ποτάμια συστήματα και σε λίμνες για την ενδυνάμωση της παρουσίας επιλεγμένων προστατευόμενων ειδών, με προτεραιότητα σε περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών ή/και άλλες περιοχές που εμφανίζουν ειδικό ενδιαφέρον.
- Απομάκρυνση οριζόντιων εμποδίων για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών επιλεγμένων ΥΣ που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία.

- Καθαρισμός/επαναδιευθέτηση ενεργούς κοίτης για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών επιλεγμένων ΥΣ που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία.
- Δενδροφύτευση με ιθαγενή είδη για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών επιλεγμένων ΥΣ που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία.
- Εφαρμογή περιβαλλοντικής παροχής σε επιλεγμένα φράγματα
 - Περιβαλλοντική παροχή κατάντη φραγμάτων για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών επιλεγμένων ΙΤΥΣ που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία
 - Απελευθέρωση στοχευμένης περιβαλλοντικής παροχής κατάντη φραγμάτων σε επιλεγμένες θέσεις με ιδιαίτερα σημαντικά οικολογικά χαρακτηριστικά

II. Αστικά απόβλητα

- Ολοκλήρωση των Σταθμών Επεξεργασίας Λυμάτων Κοκκινοχωρίων και Σολέας
- Ολοκλήρωση κατασκευής των ακόλουθων έργων:
 - Κατασκευή αγωγού λυμάτων και σταθμού επεξεργασίας λυμάτων στην Κοινότητα Αγίου Ιωάννη Αγρού
 - Κατασκευή Σταθμού επεξεργασίας Λυμάτων στην Κοινότητα Αρακαπά

III. Χώροι απόθεσης απορριμμάτων

- Ολοκλήρωση έργων άμεσης αποκατάστασης ΧΑΔΑ επαρχίας Λευκωσίας
- Άμεση αποκατάσταση 47 υφιστάμενων ΧΑΔΑ επαρχίας Λεμεσού

IV. Γεωργικές δραστηριότητες

- Προσθήκη ειδικών ρυθμίσεων - υποχρεώσεων στους Κανόνες Πολλαπλής Συμμόρφωσης σχετικών με την προστασία των υδάτων σε στοχευμένες περιοχές
- Διαχείριση Βοσκοτόπων
- Αποκλεισμός χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων σε συγκεκριμένες καλλιέργειες
- Εφαρμογή αμειψισποράς στις καλλιέργειες πατάτας και σιτηρών
- Βιολογικές καλλιέργειες
- Διατήρηση συστήματος ενημέρωσης των αρμοδίων ελεγκτών περιβάλλοντος για των αποτελεσμάτων του δικτύου παρακολούθησης της ΟΠΥ, ειδικά σε περιπτώσεις υπερβάσεων ρύπων που προέρχονται από τη Γεωργία με σκοπό τον αποτελεσματικότερο προγραμματισμό των ελέγχων συμμόρφωσης.
- Δράσεις μεταφοράς γνώσης και ενημέρωσης (Κατάρτιση παραγωγών μέσω σχετικών παρεμβάσεων του ΠΑΑ 2023-2027)

V. Απολήψεις/Εκτροπές σε επιφανειακά ύδατα

- Περιοδική επικαιροποίηση του μητρώου καταγραφής των μικρών σημειακών απολήψεων και η δημοσιοποίησή του.

VI. Απολήψεις από υπόγεια ύδατα

- Εξέταση δυνατότητας εθελοντικής καταγραφής των ποσοτήτων που καταναλώνονται από υπόγεια ύδατα μέσω διαδικτύου με την δημιουργία ειδικής εφαρμογής και σχετικής ενημέρωσης ευαισθητοποίησης των καταναλωτών.

- Σχεδιασμός της ορθολογικής αξιοποίησης και προστασίας του Συστήματος υπογείων υδάτων CY-19 Τρόδος με εκπόνηση πλήρους και ολοκληρωμένης υδρογεωλογικής μελέτης, ανάλυση συνθηκών τροφοδοσίας – εκμετάλλευσης και κατάρτιση τεκμηριωμένου ισοζυγίου υπογείων υδάτων.
- Μείωση απαιτήσεων άρδευσης σε επίπεδο υδροφορέα
- Αναβάθμιση του μητρώου καταγραφής των σημείων απόληξης των υπογείων υδάτων και η λειτουργική του ένταξη στη διαδικασία αδειοδότησης νεών ανορύξεων.
- Δρομολόγηση υλοποίησης έργων αύξησης της χρήσης ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία που μπορεί να περιλαμβάνουν την κατασκευή δεξαμενών χειμερινής αποθήκευσης καθώς και έργα για τη διανομή και διάθεση νερού.
- Ολοκλήρωση έργων ικανοποίησης υδρευτικών αναγκών ευρύτερης περιοχής Λευκωσίας– Αγωγός μεταφοράς νερού από Μονάδα Αφαλάτωσης Βασιλικού και δρομολόγηση λοιπών συμπληρωματικών έργων βελτιστοποίησης της διαχείρισης και της αύξησης της διαθεσιμότητας νερού ύδρευσης.
- Ένταξη της προοπτικής εμπλουτισμού υπογείων υδάτων στο σχεδιασμό αντιπλημμυρικών έργων και λοιπών σχετικών έργων φυσικής κατακράτησης υδάτων.

VII. Εξορυκτικές δραστηριότητες

- Εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης αποκατάστασης των εγκαταλελειμμένων εγκαταστάσεων των εξορυκτικών αποβλήτων, με στόχο τη βελτίωση της χημικής κατάστασης υδάτινων σωμάτων που εμφανίζονται με κατάσταση κατώτερη της καλής.
- Συνέχιση του ειδικού διερευνητικού προγράμματος εντατικής παρακολούθησης Ni στον π. Κούρη.

VIII. Δράσεις για την προστασία των προστατευόμενων περιοχών

- Συνέχιση της παρακολούθησης της συμμόρφωσης των ΕΕΛ στις Ευαίσθητες Περιοχές.
- Συνέχιση των ελέγχων συμμόρφωσης στις Ευπρόσβλητες στην Νιτρορύπανση Ζώνες και δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων τους.

IX. Οριζόντιες δράσεις προστασίας υδάτινων πόρων

- Κατάρτιση ειδικού προγράμματος δράσης για την αντιμετώπιση των ομβρίων απορροών από οικιστικές περιοχές και βιομηχανικές Εγκαταστάσεις με σκοπό την προστασία των υδάτων.
- Διενέργεια στοχευμένων ελέγχων/ερευνών για την αξιολόγηση της κατάστασης σε υδάτινα συστήματα των οποίων η κατάσταση δεν ήταν δυνατόν να ταξινομηθεί με προτεραιότητα στις λίμνες.
- Διενέργεια στοχευμένων διερευνητικών παρακολουθήσεων σε υδάτινα σώματα στα οποία έχουν εντοπιστεί σημαντικές πιέσεις και η ταξινόμηση της κατάστασής τους στην παρούσα φάση ενέχει υψηλό βαθμό αβεβαιότητας.
- Διενέργεια ειδικού προγράμματος παρακολούθησης των χημικών-φυσικοχημικών παραμέτρων των υδάτινων σωμάτων εφήμερης ροής, καθώς και των ιζημάτων τους, εναρμονισμένο με τις σχετικές μεθοδολογικές απαιτήσεις της Οδηγίας.
- Συνέχιση της ευαισθητοποίησης για την εξοικονόμηση και την προστασία υδατικών πόρων.

- Διενέργεια ερευνών για τη βελτίωση της βασικής γνώσης σε σχέση με την ιχθυοπανίδα στα εσωτερικά ύδατα της Κύπρου (ποτάμια – λίμνες).
- Διενέργεια ερευνών για τη βελτίωση της γνώσης σε σχέση με τις ειδικές πιέσεις που δέχονται τα Λιμναία ΥΣ τα οποία έχουν ταξινομηθεί σε χημική κατάσταση κατώτερη της καλής.
- Διενέργεια ερευνών για τη βελτίωση της γνώσης σε σχέση με τις ειδικές πιέσεις που δέχονται επιλεγμένα παράκτια ΥΣ τα οποία έχουν ταξινομηθεί σε κατάσταση κατώτερη της καλής

6. Διαδικασία Προελέγχου (Screening)

Το προτεινόμενο σχέδιο καλύπτει ολόκληρη την Κύπρο επομένως δύναται να επηρεάσει όλες τις ΕΖΔ και ΖΕΠ και για τον λόγο αυτό προηγήθηκε διαδικασία προελέγχου (Screening) σχετικά με την εκτίμηση επιπτώσεων στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 με βάση το άρθρο 16 των περί της Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2005. Η αξιολόγηση του προτεινόμενου Σχεδίου κατά το στάδιο προελέγχου (Screening) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν θα επηρεαστούν αντικείμενα προστασίας και η ακεραιότητα/ χαρακτηρισμός των ΕΔΖ και ΖΕΠ

7. Θέση Περιβαλλοντικής Αρχής

Βάσει των απόψεων και προβληματισμών της Επιτροπής Αξιολόγησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια και / ή Προγράμματα και τα συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), η **Περιβαλλοντική Αρχή** συνηγορεί με τα πορίσματα της ΣΜΠΕ και δε φέρει ένσταση στην υλοποίηση του 3^{ου} Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού της Κύπρου, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις/όρους, που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι.

Ειρήνη Κωνσταντίνου
για Αν. Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος
Περιβαλλοντική Αρχή
31 Οκτωβρίου 2023

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
ΟΡΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ Α΄: ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ ΟΡΟΙ

1. Να εφαρμόζονται οι πρόνοιες της Οδηγίας-Πλαισίου για Ύδατα (ΟΠΥ) και των κύριων αντικειμένων της που αφορούν την οικολογική ποιότητα και την βελτίωση της, την βιώσιμη διαχείριση και προστασία των νερών, την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, την προστασία της δομής και λειτουργίας των υδάτινων οικοσυστημάτων, την βελτίωση των οικοσυστημάτων (οικοτόπων) σε ότι αφορά τις ανάγκες τους σε νερό για τους τύπους οικοτόπων και ειδών που εξαρτώνται από το νερό.
2. Να καταρτιστεί και να υλοποιηθεί από την Αρμόδια Αρχή σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες αρχές κατάλληλο σχέδιο παρακολούθησης όπως περιγράφεται στο Παράρτημα ΙΙ. Σε περίπτωση που στα αποτελέσματα του Σχεδίου Παρακολούθησης διαφαίνεται σημαντική απόκλιση από την υλοποίηση των στόχων του 3ου ΣΔΛΑΠ, οι Αρμόδιες Αρχές θα πρέπει να προβαίνουν κατά το δυνατό σε διορθωτικές ενέργειες.
3. Πριν την υλοποίηση των έργων τα οποία εμπίπτουν στα Παραρτήματα των περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Ορισμένα Έργα Νόμων 2018 μέχρι 2021 ή /και εμπίπτουν σε προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και προγραμματίζονται να πραγματοποιηθούν στα πλαίσια του 3ου ΣΔΛΑΠ, θα πρέπει να υποβληθούν οι ανάλογες Μελέτες Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον, σύμφωνα με τις διατάξεις των προνοιών των Νόμων του περί της Εκτίμησης των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από ορισμένα έργα, 127(Ι)/2018 και του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής, 153 (Ι)/2003 (αν απαιτείται) και τυχόν τροποποιήσεων των εν λόγω νόμων.
4. Η χωροθέτηση των υπό αναφορά έργων να μη προξενεί σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, μεταξύ άλλων, στα οικοσυστήματα.
5. Κατά το σχεδιασμό να αποφεύγεται ο αποκλεισμός στενών λωρίδων γης μεταξύ των νέων έργων και να επιδιώκεται η συνδυασμένη χρήση των χώρων.
6. Πριν την υλοποίηση των έργων για τα οποία απαιτείται άδεια βάσει του περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμου του 2010 (Ν. 79(Ι)/2010) (βασικός και τροποποιητικοί) ή βάσει του περί Προστασίας και Διαχείρισης των Υδάτων Νόμου του 2004 (Ν. 13(Ι)/2004) (βασικός και τροποποιητικοί), να υποβληθούν οι ανάλογες απαιτούμενες αιτήσεις, μελέτες κ.α. σύμφωνα με τις διατάξεις των προνοιών των εν λόγω Νόμων στις Αρμόδιες Αρχές. Για τη συμμόρφωση με τα προαναφερθέντα, ιδιαίτερη προσοχή να δοθεί στο άρθρο 16 του Ν. 13(Ι)/2004 το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 4.7 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ. Η χωροθέτηση και ο σχεδιασμός των υπό αναφορά έργων να μη προξενεί σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και να αποφεύγονται λύσεις που δεν συνάδουν με τους στόχους των πιο πάνω Νόμων.

7. Οι πρακτικές/έργα που θα χρησιμοποιηθούν να εφαρμόζουν τα κριτήρια του Σχεδίου Δράσεως για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις, με στόχο τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας

ΕΝΟΤΗΤΑ Β΄: ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

8. Να γίνει προσδιορισμός των ανθρωπογενών πιέσεων και αξιολόγηση των επιπτώσεων στα υδάτινα σώματα κυρίως ως προς την υδροληψία, τη ροή νερού (εκτροπή, ισοζυγίου, μεταφοράς) την ρύπανση, τις σημαντικές μορφολογικές αλλοιώσεις και στην οικολογική ποιότητα σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.
9. Να γίνεται παρακολούθηση σε όλα τα υδάτινα σώματα για την κατάσταση διατήρησης των βιολογικών και χημικών δεδομένων, των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών και της δομής και λειτουργίας τους σύμφωνα με τις πρόνοιες της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.
10. Να γίνεται παρακολούθηση των ποιοτικών στοιχείων κυρίως των βιολογικών υδρόβιων οργανισμών, των υδρομορφολογικών στοιχείων, των μορφολογικών συνθηκών.
11. Να αποφεύγεται κατά προτεραιότητα η δημιουργία νέων ιδιωτικών γεωτρήσεων ή/ και άλλων έργων σε περιοχές του Δικτύου Natura 2000, στις περιπτώσεις όπου επηρεάζονται αρνητικά είδη και οικοτόποι των Παραρτημάτων I και II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.
12. Να ενσωματωθούν οι πρόνοιες του 3ου ΣΔΛΑΠ στα Σχέδια Δράσης των περιοχών προστασίας οικοτόπων και ειδών.
13. Να αποφευχθεί η υποβάθμιση/απώλεια/κατακερματισμός των οικοτόπων των ειδών που εξαρτώνται από το υδάτινο στοιχείο και κυρίως των απειλούμενων και ενδημικών ειδών (συμπεριλαμβανομένων των βιοτόπων που διαβιούν) και διατήρηση του συνολικού αριθμού των σπονδυλωτών ειδών.
14. Να μην επιτρέπεται η φύτευση χωροκατακτητικών ξένων ειδών, ενώ τυχόν αποκατάσταση οικοτόπων με φυτεύσεις (ιθαγενή/αυτοφυή είδη) σε υδάτινα σώματα να γίνεται κατόπιν συνεννόησης με τα αρμόδια Τμήματα (Τμήμα Περιβάλλοντος και Τμήμα Δασών) και να γίνει προσπάθεια διαφύλαξης της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων (οικότοποι και είδη).
15. Να αποφεύγονται οι επεμβάσεις και υδρολογικές/υδρομορφολογικές αλλοιώσεις (εκχερνώσεις με μπουλντόζα, επιστρώσεις με μπετόν, κτλ.), σε κοίτες και πρηνή ποταμών και ρεμάτων και η αποψίλωση της βλάστησης.
16. Να αποφεύγεται, ως θέμα προτεραιότητας το σφράγισμα εδάφους (τσιμέντωση) με μπετόν των ρεμάτων και ποταμών καθώς και το μπάζωμά τους και η υδρολογική αλλοίωση (εκτροπή κτλ).

17. Να αποφεύγεται η υπογειοποίηση των ποταμών και, κατά γενική αρχή, να διατηρείται και να προωθείται ενεργά η απρόσκοπτη ροή των υδάτινων σωμάτων.
18. Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του διατιθέμενου μετά από επεξεργασία νερού για ανθρώπινη κατανάλωση να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 98/33/ΕΚ σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης.
19. Να διασφαλιστεί η οικολογική παροχή κατάντη των υφιστάμενων φραγμάτων όπως ορίζεται στο ΣΔΛΑΠ, καθώς και κατά την πιθανή αδειοδότηση νέων φραγμάτων να διασφαλίζεται η οικολογική παροχή κατάντη με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να προστατεύεται το ποτάμιο, παραποτάμιο, παράκτιο και θαλάσσιο οικοσύστημα και η δομή και οι λειτουργίες τους και να μην υποβαθμίζεται η κατάσταση (ποιοτική και ποσοτική) των υπόγειων υδροφορέων.
20. Εξασφάλιση κατάλληλης προστασίας για την αποφυγή υποβάθμισης της ποιότητας των υδάτων με σκοπό τη μείωση του βαθμού επεξεργασίας για την παραγωγή πόσιμου νερού.
21. Να καταρτιστεί πρόγραμμα δράσης για την αντιμετώπιση των ομβρίων απορροών από οικιστικές περιοχές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις με σκοπό την προστασία των υδάτων.
22. Να γίνει διενέργεια προγράμματος παρακολούθησης των χημικών-φυσικοχημικών παραμέτρων των υδάτινων σωμάτων εφήμερης ροής, καθώς και των ιζημάτων τους, εναρμονισμένο με τις σχετικές μεθοδολογικές απαιτήσεις της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα.
23. Να εξασφαλιστεί η συνέργεια του προγράμματος παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων και το πρόγραμμα αποκατάστασης των εγκαταλελειμμένων εγκαταστάσεων των εξορυκτικών αποβλήτων, με στόχο τη βελτίωση της χημικής κατάστασης υδάτινων σωμάτων που εμφανίζονται με κατάσταση κατώτερη της καλής.
24. Να υλοποιηθεί ειδικό πρόγραμμα εντατικής παρακολούθησης Ni (νικελίου) στον ποταμό Κούρη με σκοπό τη χρονική και χωρική καταγραφή των υψηλών συγκεντρώσεων.
25. Να γίνει παρακολούθηση της εξέλιξης της χημικής κατάστασης του υδάτινου σώματος Αργάκι της Λίμνης για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των έργων αποκατάστασης του Μεταλλείου Λίμνης στην κατάσταση των υδάτων και αξιοποίησή τους σε αντίστοιχα έργα σε άλλες περιοχές.
26. Να υλοποιηθούν τα μέτρα για αποκατάσταση των υποβαθμισμένων Υδάτινων Σωμάτων και ανάσχεση της συνεχούς υποβάθμισης τους, με στόχο τη βελτίωση των συστημάτων υπόγειου ύδατος που βρίσκονται σε κακή χημική ή κακή ποσοτική κατάσταση μέσω της εφαρμογής του Προγράμματος Μέτρων (14 εξαιρέσεις). Να μη γίνει υποβάθμιση των συστημάτων υπόγειου ύδατος,

που βρίσκονται σε καλή κατάσταση όπως προβλέπεται στους στόχους του 3ου ΣΔΛΑΠ.

27. Για τις ευπρόσβλητες ζώνες σε νιτρορύπανση να συνεχιστεί το πρόγραμμα μείωσης της και να γίνει μείωση της ρύπανσης των υδάτων που προέρχεται από νιτρικά γεωργικής προέλευσης, για την αποφυγή επιπλέον ρύπανσης, σύμφωνα με την Οδηγία 1991/671/ΕΟΚ.
28. Να ολοκληρωθεί ο καθορισμός των ζωνών προστασίας για το σύνολο των σημείων υδροληψίας υπογείου νερού για υδρευτικούς σκοπούς.
29. Να αναβαθμιστεί το μητρώο καταγραφής των σημείων απόληψης των υπογείων υδάτων.
30. Να γίνει προσπάθεια για υλοποίηση έργων αύξησης της χρήσης ανακυκλωμένου νερού στη γεωργία (κατασκευή δεξαμενών χειμερινής αποθήκευσης, έργα για τη διανομή και διάθεση νερού).

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
31.10.2023

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Σχέδιο Παρακολούθησης

A. Η παρακολούθηση του Σχεδίου απαιτείται μέσω δράσεων τριών επιπέδων:

1. Απαιτείται η καταγραφή των δεικτών που προτείνονται στην επόμενη παράγραφο για την ενδιάμεση και την τελική φάση, δηλαδή το 2025 και το 2027 και τα πορίσματα του προγράμματος παρακολούθησης να ετοιμαστούν και να υποβληθούν στο Τμήμα Περιβάλλοντος. Τα αποτελέσματα από τις δύο φάσεις να αξιολογηθούν και να ληφθούν σε περίπτωση που απαιτείται μέτρα, στα πλαίσια υλοποίησης του Προγράμματος Μέτρων του 3ου ΣΔΛΑΠ Κύπρου καθώς και στο 4^ο ΣΔΛΑΠ.
2. Στο δεύτερο στάδιο προτείνεται η ευρύτερη παρακολούθηση των περιβαλλοντικών μεταβολών στην Κύπρο, μέσω μιας διετούς έκθεσης που θα καταγράφει και θα αναλύει τις μεταβολές σε ένα ευρύτερο σύνολο περιβαλλοντικών μεταβλητών.
3. Στο τρίτο στάδιο, προτείνεται μια λεπτομερής αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που έχουν επέλθει και η διάγνωση της αναγκαιότητας ή μη για ανάληψη διορθωτικών δράσεων. Το χρονικό σημείο επιλέγεται ώστε αφενός να έχει ολοκληρωθεί η υλοποίηση του Σχεδίου και αφετέρου να υπάρχουν περιθώρια για ανάληψη επανορθωτικών μέτρων.

B. Δείκτες που πρέπει να περιλαμβάνονται κατά την υλοποίηση του σχεδίου παρακολούθησης

1. Παρακολούθηση των Υδάτινων Σωμάτων (ΥΣ), των βιολογικών στοιχείων (αφθονία πανίδας και χλωρίδας) που εξαρτώνται από το υδάτινο στοιχείο, των υδρομορφολογικών στοιχείων (βλάστηση) και των μορφολογικών συνθηκών (δομή παρόχθιας ζώνης), σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και προδιαγραφές που τίθενται στο πλαίσιο εφαρμογής της ΟΠΥ.
2. Παρακολούθηση των ΥΣ, της ροής/ισοζυγίου του νερού και των οργανισμών που διαβιούν και εξαρτώνται από αυτό, καθώς και της οικολογικής κατάστασης των ΥΣ.
3. Καταγραφή αριθμού έργων που θα υλοποιηθούν στα πλαίσια του σχεδίου και έκταση φυσικών περιοχών που θα καταλαμβάνουν.
4. Καταγραφή αριθμού έργων στα πλαίσια του σχεδίου εντός προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 και έκταση που καταλαμβάνουν τα νέα έργα εντός των περιοχών Natura 2000.
5. Καταγραφή της έκτασης υποβαθμισμένων περιοχών, συμπεριλαμβανομένων των ΧΑΔΑ και των εγκαταλελειμμένων περιοχών λατομικής δραστηριότητας, στις οποίες υλοποιήθηκαν έργα αποκατάστασης.
6. Καταγραφή ποσοστού πληθυσμού που απολαμβάνει βελτιωμένες υπηρεσίες νερού μέσω έργων ύδρευσης.

7. Ποσοστό διαρροών σε αστικές περιοχές και σε περιοχές στην ύπαιθρο, εκφρασμένο σε ποσοστό του καταναλισκόμενου νερού.
8. Αριθμός σταθμών παρακολούθησης της ποιότητας των νερών.
9. Αριθμός καταγεγραμμένων σημείων απόληξης υπόγειων υδάτων.
10. Αριθμός σημείων καταγραφής ποσοτήτων που καταναλώνονται από υπόγεια ύδατα
11. Ποσοστό του πληθυσμού συνδεδεμένο με Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων.
12. Ποσότητες ανακυκλωμένου νερού που χρησιμοποιούνται στη γεωργία.
13. Ποσότητες που διατίθενται από έργα αποθήκευσης νερού για τον εμπλουτισμό υπόγειων υδάτων
14. Βαθμός συσχέτισης των υδάτινων οικοσυστημάτων, οικοτόπων και ειδών, από τα ιδιαίτεως τροποποιημένα υδάτινα σώματα (ΙΤΥΣ) ή και άλλα έργα σε ΥΣ.
15. Συνολική ετήσια υδατική απόληψη, ως προς τις διαθέσιμες ανανεώσιμες πηγές νερού (total annual water abstraction/available renewable water recourses), τόσο για τα υπόγεια, όσο και για τα επιφανειακά νερά.
16. Αριθμός και έκταση (μήκος) πιλοτικών παρεμβάσεων σε φυσικά ποτάμια συστήματα και σε λίμνες για την καλυτέρευση της κατάστασης των οικοτόπων και ειδών κυρίως των αντικειμένων προστασίας σε προστατευόμενες περιοχές.
17. Αριθμός ποτάμιων ΥΣ που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία στα οποία έγινε απομάκρυνση των οριζόντιων εμποδίων για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών τους.
18. Αριθμός ΥΣ και μήκος στο οποίο έγινε καθαρισμός/επαναδιευθέτηση ενεργούς κοίτης για τη βελτίωση των υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών επιλεγμένων υδάτινων σωμάτων που υποστηρίζουν σημαντικά οικολογικά στοιχεία όπως καθορίζονται στο ΣΔΛΑΠ.
19. Αριθμός ΥΣ στα οποία έγιναν τοπικές παρεμβάσεις στην κοίτη τους (πχ τοπικές εκβαθύνσεις για τη διατήρηση του υδάτινου στοιχείου) για την βελτίωση υδρομορφολογικών χαρακτηριστικών που υποστηρίζουν σημαντικά βιολογικά στοιχεία, όπως καθορίζονται στο ΣΔΛΑΠ

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
31.10.2023